

DOI 10.32782/2786-8559/2023-3-12
УДК 332.338

Паламарчук Оксана Степанівна

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та управління бізнесом,
Рівненський державний гуманітарний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3056-1234>

ІННОВАЦІЇ ТА СТАРТАПИ ЯК СТИМУЛЯТОРИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто чинники розвитку креативної економіки, котра функціонує із різними формами творчості, серед яких основними є інновації. Визначено, що формування нових економік тісно пов'язане з соціальними інноваціями та створенням «креативного» суспільства. Креативна економіка – це сукупність видів економічної діяльності, заснованих на знаннях, творчості, інтелекті, технологіях та інноваціях, з високим потенціалом прибутковості та створенням робочих місць. Доведено, що креативна економіка повинна бути в центрі стратегії кожної країни, оскільки виступає одним із секторів світової економіки, що розвивається швидкими темпами. Креативні індустрії є інструментом для інновацій, а також можуть бути впроваджені в різних галузях. Визначено, що компанії із стартап-проектами, котрі розвиваються, використовують різні типи інновацій, включаючи наукові відкриття, нові види технологій та бізнес-моделей, які створюють додаткову цінність. Українські стартапи демонструють оптимізм та активність, навіть, в умовах війни. Виявлено, що Український фонд стартапів (УФС) сприяє у масштабуванні стартапам в найбільш ефективний та простіший спосіб. Проаналізовано, що серед основних викликів у стартапах є інфраструктурні ризики, пов'язані з можливими перебоями з електроенергією, а також мобілізацією членів команди. Визначено, що за спостереженнями авторів Startup Blink, основною причиною успіху України в розвитку стартапів є талант її девелоперів, на яких «полює» багато великих іноземних компаній. З'ясовано відсутність гострої небезпеки втрати робочих місць у креативній економіці через стрімке впровадження штучного інтелекту на глобальному рівні. Доведено, що інновації та стартапи в креативній економіці охоплюють ряд ключових аспектів, пов'язаних з розвитком новаторських підходів і творчих індустрій у сучасному економічному середовищі України. Підсумовано, що наша держава має величезний потенціал для розвитку креативної економіки, яка щороку демонструє особливо помітну динаміку стрімкого нарощування своєї ваги за більшістю ключових макроекономічних показників.

Ключові слова: інновація, стартап, креативна економіка, інноваційний розвиток.

Oksana Palamarchuk

Rivne State University of Humanities

INNOVATIONS AND STARTUPS AS STIMULATORS OF THE DEVELOPMENT OF THE CREATIVE ECONOMY OF UKRAINE

The article examines the factors of the development of the creative economy, which functions with various forms of creativity, among which innovations are the main ones. It was determined that the formation of new economies is closely related to social innovations and the creation of a "creative" society. The creative economy is a set of economic activities based on knowledge, creativity, intelligence, technology and innovation, with a high potential for profitability and job creation. It has been proven that the creative economy should be at the center of every country's strategy, as it is one of the fastest growing sectors of the world economy. Creative industries are a tool for innovation and can also be implemented in different industries. It is determined that companies with startup projects that are developing use different types of innovation. They are including scientific discoveries, new types of technologies and business models that create additional value. Ukrainian startups demonstrate optimism and activity, even in wartime conditions. It was found that the Ukrainian Startup Fund (USF) helps startups scale in the most effective and easiest way. It was analyzed that among the main challenges in startups are infrastructural risks associated with possible power outages, as well as team member mobilization. It was determined that, according to the observations of the authors of Startup Blink, the main reason for Ukraine's success in the development of startups is the talent of its developers, who are "hunted" by many large foreign companies. It was found that there is no acute danger of job losses in the creative economy due to the rapid introduction of artificial intelligence at the global level. It has been proven that innovations and startups in the creative economy cover a number

of key aspects. They have related to the development of innovative approaches and creative industries in the modern economic environment of Ukraine. It was concluded that our state has a huge potential for the development of the creative economy. It demonstrates every year particularly noticeable dynamics of rapid growth of its weight according to most key macroeconomic indicators.

Keywords: *innovation, startup, creative economy, innovative development.*

Вступ. Розвиток інновацій та стартапів – досить динамічний процес, який змушений встигати за ринковими тенденціями та об'єднувати інтереси усіх учасників креативної економіки. Провідні економісти відводять креативності велику роль в економічному, культурному та соціальному розвитку країн. Досить часто креативну економіку ототожнюють з інформаційною, інноваційною, новою та економікою знань. Для цього є певні підстави, адже креативна економіка частково сформувалась на засадах кожної із цих категорій. Ефективне функціонування стартапів в Україні створює механізми для пришвидшення розвитку та підвищення результативності креативної економіки.

Матеріали та методи. Особливість інновацій та інноваційного розвитку в економіці є постійними дослідженнями серед вчених-економістів, оскільки становлять значний поштовх для вивчення креативної економіки, котра за своїм змістом співвідноситься до таких економік, як інноваційна, нова та цифрова. Питаннями інновацій та аспектами стартапів у економіці займалися науковці та вчені, серед яких Безтелесна Л.І. та Паламарчук О.С., Біловодська О.А., Ілляшенко С.М., Пакуліна А.А., Терешко Ю.В., проблемами креативної економіки – Вахович І.М., Гудима Л.О., Краснокутська Н.В., Ушкаренко Ю.В., Юськів Б.М. і Пляшко О.С. та інші. Важливу роль у розвитку інновацій відіграє діяльність Міністерства цифрової трансформації [1]. У вивченні та просуванні стартапів вагоме місце відводиться Стратегії українського фонду стартапів на 2020–2025 роки [2], котра функціонує за підтримки Світового банку. Разом із тим, питання участі інновацій та стартапів у розвитку креативної економіки залишаються відкритими, що власне, і стало предмет дослідження у даній статті.

Результати. До найбільш відомих форм прояву креативності відносяться: інновації – висунення принципово нових ідей, нововведень або їх суттєве видозмінення; винаходи – створення чогось нового, раніше невідомого; відкриття – встановлення невідомих раніше, але об'єктивно існуючих закономірностей та властивостей, які вносять докорінні зміни у рівень наукового пізнання [3].

З огляду на це, креативну економіку слід розглядати системно, в широкому сенсі, де вона виступає, як [4]:

1. Інформаційна економіка, оскільки інформація, знання і наука відіграють в ній провідну роль в якості фактора виробництва і значної ролі творчої праці.

2. Постіндустріальна економіка, у якій переважає інноваційний сектор з високопродуктивною промисловістю, індустрією знань, а також збільшується і починає переважати частка сфери послуг, а не сфера виробництва.

3. Інноваційна економіка, коли знання породжують безперервний потік нововведень, що відповідає вимогам динамічно мінливих потреб, котрі спроможні, навіть, їх формувати. Принциповою відмінністю креативної економіки від інноваційної є акцент на розвиток індустрії інновацій за допомогою креативного сектору економіки, як ключового. У цьому випадку креативність виступає як характеристика інновацій.

4. Глобальна мережева економіка, оскільки в креативній економіці взаємодія між носіями «ідей» опосередковується широкими мережевими зв'язками у світовому масштабі. Це стало можливим з виникненням всесвітньої мережі Інтернет, як нової інфраструктури економіки.

5. Економіка знань, оскільки в ній зростає значення людського капіталу та інвестицій в освіту, а також підготовку кадрів.

Інноваційна економіка і «креативне» суспільство – це явища, котрі не можуть існувати й розвиватися окремо. Формування інноваційної економіки, таким чином, безпосередньо пов'язане із соціальними інноваціями, а також зі створенням «креативного» суспільства.

Традиційно, коли мова йде про економіку, зазвичай мають на увазі фінансові прогнози Національного банку чи біржові стрибки. Проте за останні десятиліття все більше коштів до розвинених країн приносять вже не нафта, сталь чи кредитування, а саме креативна економіка [5]. Серед найбільш влучних висловлювань відомих особистостей на міжнародному рівні варто звернути увагу на такі, як [6]: «Усі країни тепер у креативній грі. Креативність стала мантрою нашого часу» (Чарльз Лендрі, експерт Світового банку); «Креативність – атрибут успішного розвитку нової економіки» (Річард Флоріда, американський економіст і соціолог).

Слово «креатив» – не нове. Часто креативні індустрії сплутують із культурними, проте це не зовсім вірно. Адже «культурні індустрії» – термін, що використовувався для опису театру, танцю, музики, кіно, візуального мистецтва. До «креативних індустрій» відносяться багато різних міжгалузевих дисциплін. Ще у 2001 році Джон Хокінс, британський письменник і медіа-менеджер, влучно зазначив, що «креативна економіка» – це

сукупність видів економічної діяльності, що базуються на знаннях, творчості, інтелекті, технологіях та інноваціях, які мають високий потенціал прибутковості та створення робочих місць [5].

Креативна економіка повинна займати центральне місце в стратегії кожної держави. Це один із секторів світової економіки, який розвивається швидкими темпами. На даний час креативна індустрія є інструментом для інновацій, а також може бути реалізована в різних галузях, створюючи синергію з цими секторами [7]. Окрім цього, креативній економіці притаманний імунітет до загрози втрати робочих місць, що розглядається у контексті масштабного поширення та впровадження, практично, в усі сфери діяльності штучного інтелекту. З огляду на цей факт, креативна економіка сприяє культурній різноманітності, соціальному розвитку й адаптації населення, створенню робочих місць, а також підвищенню доходів [6].

Слово «стартап» останніми роками не полишає інформаційний простір. І хоча найчастіше його використовують відносно ІТ-компаній, це поняття розповсюджується й на інші сфери діяльності. Головне, щоб компанія фокусувала свій бізнес довкола певної інновації та знаходилася в пошуках власної бізнес-моделі. Стартап може використовувати різні типи інновацій: наукові відкриття, нові версії існуючих технологій, нові бізнес-моделі, що відкривають цінність, яка раніше була прихована, або пропонують товари чи послуги на нових ринках, чи представляють їх новим клієнтам. У всіх цих випадках інновації є основою успіху компанії, який підтверджується фактами, що створюють сприятливий ґрунт для появи нових знань про ринки та уподобання споживачів [5].

Цьогоріч Україна вперше була офіційно представлена на одній із найбільших подій у світі технологій – Web Summit, котра проводилася у

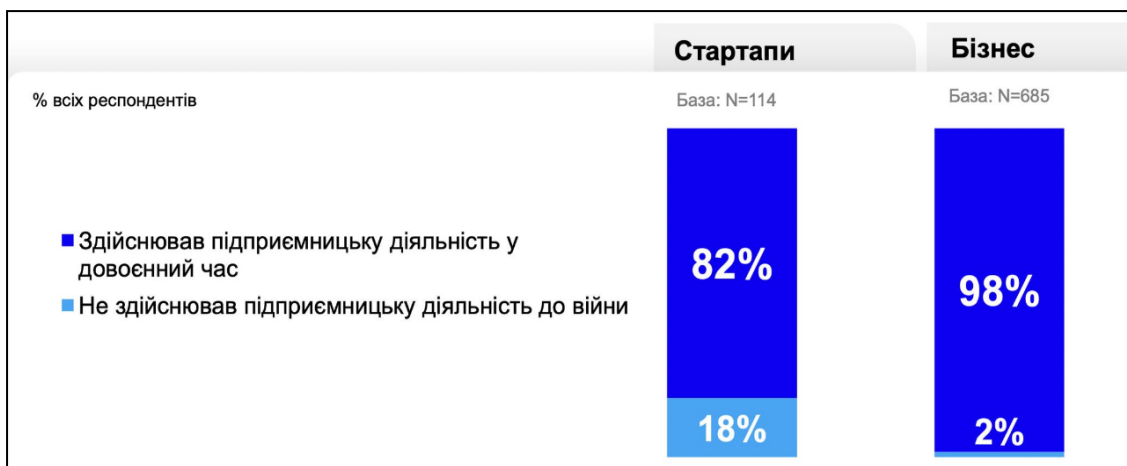
листопаді 2023 року в Лісабоні [1]. По суті, Web Summit – це виставка, де багато українських стартапів, цілком впевнених у собі та добре підготовлених до виходу на міжнародні ринки, заявили про своє існування разом із своїми продуктами. Для стартапу життєво важливо мати можливість масштабуватися найбільш ефективним і простим способом. Для полегшення цього процесу стає у нагоді Український фонд стартапів (USF) [2].

Минулий рік був для всієї країни надскладним. Вітчизняні стартапи теж не стали виключенням. Попри всі обставини вони демонструють вищий оптимізм та активність порівняно з традиційним бізнесом в умовах війни. Про це свідчить дослідження Gradus Research для Web Summit (рис. 1).

Серед опитаних 18% стартапів, фактично, «народилися» після початку повномасштабної війни. Для порівняння: серед традиційного бізнесу частка новостворених компаній становить лише 2%. Дослідники пов'язують це зі складністю генерування та втілення нових ідей в умовах кризи для звичайних компаній. Таким чином, 69% стартапів досі перебувають на початковій стадії розвитку; 10% працюють над формуванням бізнес-ідеї; 9% – шукають початкове фінансування; чверть вже почали продавати продукт чи послугу, а ще чверть намагається залучити інвестиції для зростання [8].

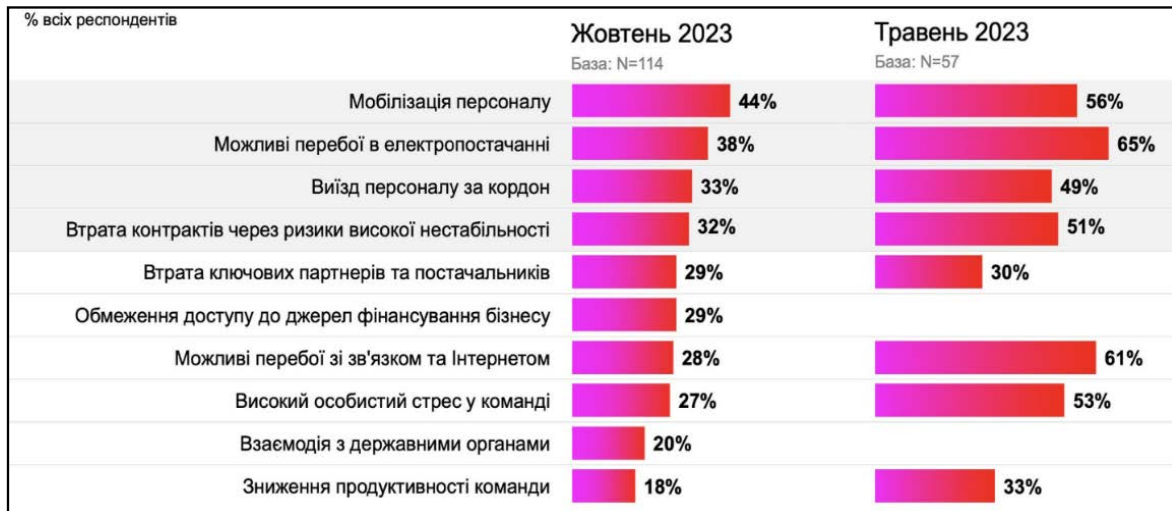
Серед основних викликів стартапи називають інфраструктурні ризики, пов'язані з можливими перебоями електроенергії, а також мобілізацією членів команди. Для традиційного бізнесу головне – це зберегти повноцінну команду, клієнтську базу та безпеку персоналу (рис. 2).

Утім, попри всі обставини, багатьом фаундерам вдається регулярно залучати нові інвестиції. За даними дослідження Polish-Ukrainian Startup Bridge, важливими точками на стартап-мапі України

Рисунок 1 – Ділова активність українських стартапів та бізнесів до повномасштабного вторгнення

Джерело: використано автором [8]

Рисунок 2 – Топ-10 найбільших ризиків для українських стартапів під час війни

Джерело: використано автором [8]

наразі є Київ, Львівська, Харківська та Вінницька області. За даними проекту «Польсько-український міст стартапів», 31% українських команд отримували гранти на розвиток від Українського фонду стартапів [9]. Наразі цей фонд спільно з Урядом сконцентрував свої зусилля на проектах у сфері обороноздатності та відбудови держави.

За результатами дослідження StartupBlink [10] світове населення посередньо сприймає Україну з огляду на рівень її технологічного розвитку. Найбільше визнання українці отримують за рівень освіченості та професійних навичок. На думку іноземців, у 2023 році Україна посідає такі наступні місця серед 87 країн світу (рис. 3).

Рисунок 3 – Рівні визнання України щодо технологічного розвитку, 2023 р.

Джерело: використано автором [10]

Галузі, у яких Україна демонструє найкращі показники з погляду розвитку за кількістю та рівнем стартапів, це:

- програмне забезпечення та дані – 52 місце;
- маркетинг і продажі – 67 місце.

Автори рейтингу відзначають, що основною причиною успіху України в розвитку стартапів є талант її девелоперів, на яких «полює» багато великих іноземних компаній [10].

Висновки. Отже, креативна економіка виступає одним із джерел динамічного економічного розвитку України, який визначається як перетин та інтеграція мистецтва, культури, бізнесу, інно-

вацій, стартапів та нових бізнес-моделей. Таким чином, креативна економіка може не тільки генерувати доходи сама для себе, а й виступати каталізатором розвитку традиційних індустрій економіки. Вона тісно переплітається з сучасним виробництвом й послугами та робить їх більш конкурентними. Україна має величезний потенціал для розвитку креативної економіки, де інновації та стартапи виступають стимуляторами її розвитку. Тому щороку особливо помітною починає ставати динаміка стрімкого нарощування ваги креативної сфери за більшістю ключових макроекономічних показників.

Література:

1. Міністерство цифрової трансформації. URL: <http://surl.li/nxsgv> (дата звернення: 05.11.2023).
2. Український фонд стартапів. URL: <https://usf.com.ua/#usf-sc> (дата звернення: 05.11.2023).
3. Безтелесна Л.І., Паламарчук О.С. Цифрові інновації у розвитку підприємництва. Проблеми раціонального використання соціально-економічного, еколого-енергетичного, нормативно-правового потенціалу України та її регіонів : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк : Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022. С. 118–120.
4. Пакуліна А.А., Євсєєв А.С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України. *Економіка та управління національним господарством*. 2018. № 16. С. 192–200.
5. Креативна економіка – нова економічна епоха XXI. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/10/682634/> (дата звернення: 05.11.2023).
6. Креативна економіка: Нова економічна епоха XXI ст. URL: <http://surl.li/edtyv> (дата звернення: 05.11.2023).
7. Яка цінність креативної економіки. URL: <http://surl.li/nxsib> (дата звернення: 05.11.2023).
8. Українські стартапи почуються оптимістичніше за традиційний бізнес – дослідження Gradus Research. URL: <http://surl.li/nxsio> (дата звернення: 05.11.2023).
9. Навіть в умовах війни українські стартапи мають всі можливості для розвитку. URL: <http://surl.li/nxsix> (дата звернення: 05.11.2023).
10. IT-імідж України у світі. URL: <http://surl.li/mheab> (дата звернення: 05.11.2023).

References:

1. Ministerstvo tsyfrovoi transformatsii [Ministry of Digital Transformation]. Available at: <http://surl.li/nxsgv> (in Ukrainian)
2. Ukrainyskyi fond startapiv [Ukrainian startup fund]. Available at: <https://usf.com.ua/#usf-sc> (in Ukrainian)
3. Beztelesna L. I., Palamarchuk O. S. (2022) Tsyfrovi innovatsii u rozvytku pidpriemnytstva [Digital innovations in the development of entrepreneurship]. *Problemy ratsionalnoho vykorystannia sotsialno-ekonomichnoho, ekoloho-enerhetychnoho, normatyvno-pravovoho potentsialu Ukrainy ta yii rehioniv: materialy II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii*. Lutsk: Volynskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky, pp. 118–120. (in Ukrainian)
4. Pakulina A. A., Yevsieiev A. S. (2018) Innovatsiina ta kreatyvna ekonomika yak umova modernizatsii natsionalnoho hospodarstva Ukrainy [Innovative and creative economy as a condition for the modernization of the national economy of Ukraine]. *Ekonomika ta upravlinnia natsionalnym hospodarstvom*, no. 16, pp. 192–200. (in Ukrainian)
5. Kreatyvna ekonomika – nova ekonomichna epokha XXI [Creative economy is a new economic era of the 21st century]. Available at: https://www.epravda.com.ua/publications/2022/06/10/682634 (in Ukrainian)
6. Kreatyvna ekonomika: Nova ekonomichna epokha XXI st. [Creative economy: New economic era of the 21st century]. Available at: <http://surl.li/edtyv> (in Ukrainian)
7. Iaka tsinnist kreatyvnoi ekonomiky [What is the value of the creative economy]. Available at: <http://surl.li/nxsib> (in Ukrainian)
8. Ukrainski startapy pochuvaiutsia optymystychnishe za tradytsiinyi biznes – doslidzhennia Gradus Research [Ukrainian startups feel more optimistic than traditional business – study by Gradus Research]. Available at: <http://surl.li/nxsio> (in Ukrainian)
9. Navit v umovakh viiny ukrainski startapy maiut vsi mozhlyvosti dlia rozvytku [Even in wartime, Ukrainian startups have all the opportunities for development]. Available at: <http://surl.li/nxsix> (in Ukrainian)
10. IT-imidzh Ukrainy u sviti [IT image of Ukraine in the world]. Available at: <http://surl.li/mheab> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 24.11.2023 р.